

6. Сарбаш С. В. Контракт международной купли-продажи. Современная практика заключения. Решение споров / С. В. Сарбаш. – М. : Междунар. центр фин.-экон. развития, 1996. – 656 с.

7. Сарбаш С. В. Некоторые тенденции развития института толкования договора в гражданском праве / С. В. Сарбаш // Государство и право. – 1997. – № 2. – С. 42–48.

Надійшла до редколегії 20.03.2011

ВЕРЕТЕЛЬНИК Л. К. ТОЛКОВАНИЕ ГРАЖДАНСКО-ПРАВОВЫХ ДОГОВОРОВ ПО ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВУ ЕВРОПЕЙСКИХ СТРАН

Рассмотрены традиции толкования гражданско-правовых договоров по гражданскому законодательству европейских стран – членов Евросоюза.

VERETELNYK L. THE INTERPRETATION OF CIVIL CONTRACTS UNDER THE LEGISLATION OF EUROPEAN COUNTRIES

The traditions of interpretation of civil contracts under civil legislation of European countries – members of European Union are reviewed.

УДК 342.417

В. В. БЛОШКО,

*викладач кафедри цивільно-правових дисциплін
навчально-наукового інституту права та масових комунікацій
Харківського національного університету внутрішніх справ*

ДО ПРОБЛЕМИ КЛАСИФІКАЦІЇ ЖИТЛОВОГО ФОНДУ ЗА ФОРМАМИ ВЛАСНОСТІ

Розглянуто питання щодо доцільності виокремлення житлового фонду за формами власності. Обґрунтовано тезу про необхідність виділення тільки приватного житлового фонду, що належить державі, та приватного житлового фонду, що належить фізичним і юридичним особам.

Актуальність даної статті полягає в тому, що в законодавстві та юридичній літературі виникла така ситуація коли поняття форми власності доволі часто вживаються, хоча ні в Конституції України, ні в чинних Цивільному і Житловому кодексах не розкривається його зміст. Слід зауважити, що диференціація права власності на окремі форми була закріплена в Цивільному кодексі УРСР та в Законі України «Про власність», які вже втратили чинність. Незважаючи на це, більшість цивілістів житловий фонд класифікують за формами власності. Зокрема М. К. Галянтич, Є. С. Гетман, О. А. Городова, П. В. Крашенинников [1, с. 18; 2, с. 18; 3, с. 20–22; 4, с. 109] виділяють житловий фонд відповідно до форм власності (державний, приватний, комунальний або муніципальний).

Для того, щоб розглянути необхідність класифікації житлового фонду за таким критерієм, спочатку необхідно проаналізувати вчення про форми власності, що і є завданням даної статті.

Так, у юридичній літературі сформувалися дві концепції щодо вчення про форми власності: 1) концепція єдиного права власності та існування видів власності в залежності від суб'єктів; 2) концепція плюралізму форм власності.

Теорію єдиного права власності обстоюють багато вчених, серед яких і Є. О. Суханов. Автор наголошує на тому, що форми власності є економічними, а не юридичними категоріями. Економісти заплутали проблематику власності так, що навіть поняття «власність» набуло багатозначності. Насправді немає ніякого поділу власності на форми, а існує одне право власності з єдиним, однаковим для всіх власників набором правомочностей (змістом), у якого можуть бути різні суб'єкти [5, с. 772]. Проте надалі вчений зауважує, що існує лише дві форми власності – приватна і публічна, а існування інших форм власності необхідно вважати результатом непорозуміння, який ґрунтується на ідеологізованому та політико-економічному трактуванні приватної власності [5, с. 768].

Схожій точки зору дотримується К. І. Скловський, який вважає, що право власності безпосередньо не відображає економічних відносин, навіть якщо останні й існують. Тому шукати сутність форми власності «в глибинах “базису” – завідомо марне зайняття [6, с. 159]. Деякі інші вчені також говорили, що стосовно власності «навіть чи вдало взагалі використовувати слово “форма”, воно немає тут змістового навантаження» [7, с. 105].

В. А. Дозорцев, підтримуючи концепцію заперечення існування поділу права власності на форми, дещо радикальніше підходить до цього питання. Автор погоджується з вищезазначеними вченими в тому, що форми власності – це скоріше економічні та політичні конструкції, ніж правові. Але далі він наголошує на відновленні інституту єдиного права власності і відмову від поділу права на види і форми, оскільки будь-яке цивілізоване цивільне законодавство будується за таким принципом. Право власності може належати тільки приватним особам, тому не існує приватної чи державної власності, існує тільки право різних суб'єктів. У жодній країні світу не має особливого права приватної власності, є суб'єктивне право власності, яке може належати різним суб'єктам [8, с. 114]. Аналогічної позиції дотримувалися й І. У. Жанайдаров, С. В. Скрябін, В. А. Рахмілович та Л. В. Щенникова [9, с. 24; 10, с. 100; 11, с. 14; 12, с. 24].

Близьку за змістом концепцію висловлював німецький дослідник Т. Хасс. На його думку, існує тільки загальне поняття права власності, і його не потрібно перевантажувати ознаками, які не стосуються його, наприклад, вказівкою на суб'єкт права: не існує приватної, державної, народної чи будь-якої іншої власності. Існує просто власність, незалежно від того, кому вона належить [13, с. 69].

Деякі інші вчені, на відміну від вищезазначених авторів, дотримувалися протилежної позиції. Концепцію множинності форм власності підтримували: А. В. Венедиктов, О. С. Іоффе, В. П. Мозолін, В. А. Рибаків, В. А. Тархов, Ю. А. Толстой тощо. Необхідно сказати, що серед її прихильників немає єдності в розмежуванні форм власності та відсутній критерій субординації видів, підвидів та форм. Багато вчених виділяють три форми: приватну, державну та комунальну, але окремі російські вчені ще виокремлюють інші – «нові» форми власності: кооперативну, корпоративну, акціонерну – а також передбачають існування особливого права власності релігійних організацій,

права власності козачих общин, церковну, приватизовану [14, с. 127; 15, с. 117–119], колективну та особисту [16, с. 84].

Однак, як слушно зауважується в літературі, деякі автори, які пропонують увести в цивільне законодавство інші форми, не помічають, що всі вони є протилежністю державної власності, тобто приватною власністю, або їх конструкції суперечать основним принципам цивільного права [17, с. 208]. Особливе право власності не має ні логічного, ні юридичного змісту, оскільки суб'єктами цих майнових відносин завжди є окремі громадяни, або юридичні особи, що повністю відповідає нормальному розумінню приватної власності [17, с. 209].

Необхідно зауважити, що навіть у Цивільному кодексі Російської Федерації перелік форм власності передбачений у ст. 212, яка називається «суб'єкти права власності». Таким чином, можна погодитися із К. І. Скловським, що в Цивільному кодексі ототожнюються форми власності з приналежністю майна одному з видів суб'єктів перелічених в законі [6, с. 160].

Серед прихильників другої концепції можна виокремити цивілістів, які виділяють лише дві форми власності. Так, ще за радянських часів В. П. Мозолін стверджував, що «поширена теза про багатоманіття форм власності, якими ми пишаємося, у своїй основі, з точки зору ринкової економіки, неповноцінний. Він орієнтований на встановлення окремих правових режимів здійснення різних форм власності, що неприйнятно для ринку» [18, с. 101]. До того ж, автор вперше вказав, що для ринкової економіки достатньо виділення двох форм – приватної і державної [18, с. 106]. На думку Н. Я. Петракова, вся різноманітність форм власності також зводилася до двох аналогічних форм, але надалі автор заперечує цю позицію і говорить, що немає різноманітності форм власності, є лише різноманітність форм і методів управління власністю [19, с. 5–11]. Н. Ю. Мурзіна стверджує, що будь-яка форма власності є приватною [20, с. 337].

Т. Е. Абова також виходить з існування публічної та приватної власності. Типи та види автором не розглядаються як методологічно значущі категорії. Схожій точки зору дотримувалася А. В. Колпакова [14, с. 130].

Погоджуючись з прихильниками концепції існування єдиного права власності, необхідно сказати, що право власності, по суті, є єдиним для всіх суб'єктів права власності. З цієї точки зору майно, яке належить на праві власності будь-якій особі (чи то громадянину, чи то

державі), є його власністю, юридично відокремленим від майна інших осіб, тобто є приватною власністю. Ми вважаємо слушною думку Я. М. Шевченка про те, що «поділ на форми власності втрачає будь-який сенс», оскільки «незалежно від того, хто є суб'єктом права власності – громадянин, юридична особа чи держава, воно завжди характеризує стан присвоєння (належності) речі, майнового права суб'єкта права» [21, с. 170–174]. У зв'язку з цим у Конституції України відсутній застарілий підхід до права власності: поділу на форми власності.

Проаналізувавши житлове законодавство, можемо зробити висновок, що концепція поділу житлового фонду залежно від форм власності є не зовсім правильною. На нашу думку, було б доцільно виокремити не форми власності, а єдине право власності.

Так, згідно зі ст. 4 Житлового кодексу УРСР усі жилі будинки, а також жилі приміщення в інших будівлях, що знаходяться на території України, утворюють житловий фонд. Житловий фонд поділяється на державний, громадський, приватний та фонд житлово-будівельних кооперативів. У ст. 8 Проекту Житлового кодексу України не виділяється громадський житловий фонд та фонд житлово-будівельного кооперативу, але передбачена класифікація житлового фонду на: 1) приватний; 2) державний;

3) комунальний житловий фонд; 4) житловий фонд, який належить на праві спільної власності двом чи більше суб'єктам різних форм права власності на житло.

Ми вважаємо, що в Житловому кодексі не має необхідності виділяти громадський житловий фонд в окремий вид, його слід відносити до приватного житлового фонду, що знаходиться у власності юридичних осіб. Це стосується й фонду житлово-будівельних кооперативів, тому що за своєю природою це майно належить до приватної власності кооперативу, якщо пайовий внесок повністю не виплачений. Також не слід виокремлювати комунальний житловий фонд, тобто житло, що належить адміністративно-територіальним одиницям, оскільки під власністю адміністративно-територіальних утворень розуміють майно, яке належить територіальній громаді. З цього можна зробити висновок, що право власності місцевих органів держави є різновидом власності, яка належить державі.

Житловий фонд може існувати лише в приватній власності, і в межах цієї приватної власності слід виділяти приватний житловий фонд, що належить державі, та приватний житловий фонд, що належить фізичним і юридичним особам.

Список використаної літератури

1. Комментарий к Жилищному кодексу РСФСР / [Е. С. Гетман, Б. В. Гонгалов, П. В. Крашенинников и др.]. – М. : Велби, 2004. – 202 с.
2. Комментарий к Жилищному кодексу Российской Федерации (постатейный) / А. Ю. Бушев [и др.] ; под ред. О. А. Городова. – М. : Велби ; Проспект, 2005. – 140 с.
3. Крашенинников П. В. Жилищное право / П. В. Крашенинников. – М. : Статут, 2000. – 237.
4. М. К. Галантич. Житлове право України : навч. посіб. / М. К. Галантич. – К. : Юрінком Інтер, 2007. – 528 с.
5. Суханов Е. А. Право собственности в современной России / Е. А. Суханов // Собственность в XX столетии / редкол.: В. В. Алексеев (гл. ред.) и др. – М. : РОССПЭН, 2001. – С. 767–774.
6. Скловский К. И. Собственность в гражданском праве : учеб.-практ. пособие / К. И. Скловский. – М. : Дело, 1999. – 512 с.
7. Боярова О. Ю. Муниципальное образование: особенности правосубъектности в гражданских правоотношениях : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / О. Ю. Боярова. – Самара, 2002. – 226 с.
8. Дозорцев В. А. Принципиальные черты права собственности в гражданском кодексе / В. А. Дозорцев // ГК России. Проблемы. Теория Практика : сб. памяти С. А. Хохлова / отв. ред. А. Л. Маковский. – М. : Родос, 1998. – С. 112–115.
9. Жанайдаров И. У. Осуществление права государственной собственности юридическим лицом : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 «Гражданское право; предпринимательское право; семейное право; международное частное право» / И. У. Жанайдаров. – Алматы, 1994. – 24 с.
10. Скрябин С. В. Вещное право : учеб. пособие / С. В. Скрябин. – Алматы : Науч.-издат. центр КГУ, 2009. – 292 с.
11. Рахмилович В. А. Об общей концепции гражданского законодательства России / В. А. Рахмилович // Гражданское законодательство Российской Федерации: состояние и перспективы : материалы междунар. науч.-практ. конф. – М. : МГУ, 1994. – С. 89–91.
12. Щенникова Л. В. Вещные права в гражданском праве России / Л. В. Щенникова. – М. : БЕК, 1996. – 200 с.

13. Кикоть В. А. Современные тенденции и противоречия о праве собственности в развитых капиталистических странах / В. А. Кикоть // Актуальные проблемы современного буржуазного гражданского права. – М. : Наука, 1983. – С. 146–149.

14. Колпакова А. В. Формы собственности и их соотношение / А. В. Колпакова // Актуальные проблемы гражданского права / под ред. С. С. Алексеева. – М. : Статут, 2000. – 318 с.

15. Иванов В. Коллективная собственность общины / В. Иванов // Закон. – 1996. – № 5. – С. 117–119.

16. Рыбаков В. А. Собственность и право собственности : монография / В. А. Рыбаков, В. А. Тархов. – Уфа : Уфим. юрид. ин-т МВД России, 2001. – 420 с.

17. Суханов Е. А. Проблемы правового регулирования отношений публичной собственности и новый Гражданский кодекс / Е. А. Суханов // Гражданский кодекс России. Проблемы. Теория. Практика : сб. памяти С. А. Хохлова. – М. : Междунар. центр фин.-экон. развития, 1998. – С. 87–91.

18. Право собственности в условиях перехода рыночной экономике. «Круглый стол» Комитета конституционного надзора СССР и редакции журнала «Правоведение»: Часть вторая // Правоведение. – 1991. – № 4. – С. 44–50.

19. Петраков Н. Я. Отношения собственности в переходной экономике / Н. Я. Петраков // Промышленная политика в Российской Федерации. – 2004. – № 3. – С. 5–11.

20. Мурзина Н. Ю. К вопросу о понятии субъективного права собственности / Н. Ю. Мурзина // Цивилистические заметки : межвуз. сб. науч. тр. – М. : Статут, 2001. – 398 с.

21. Шевченко Я. М. Питання права власності (коментар до Конституції України) / Я. М. Шевченко // Кодифікація приватного (цивільного) права України / за ред. А. Довгерта. – К. : Укр. центр правничих студій, 2000. – С. 170–174.

Надійшла до редколегії 25.02.2011

БЛОШКО В. В. К ПРОБЛЕМЕ КЛАССИФИКАЦИИ ЖИЛИЩНОГО ФОНДА ПО ФОРМАМ СОБСТВЕННОСТИ

Рассмотрен вопрос касательно целесообразности выделения видов жилищного фонда по формам собственности. Обоснован тезис о необходимости выделения частного жилищного фонда, который принадлежит государству, и частного жилищного фонда, который принадлежит физическим и юридическим лицам.

BLOSHKO V. TO THE ISSUE OF CLASSIFICATION OF HOUSING STOCK BY THE TYPES OF OWNERSHIP

The issue of allocation of housing stock by the types of ownership is considered. The thesis on the necessity of allocation state-owned private housing stock and private housing stock owned by individuals and legal entities only is grounded.

УДК 351.71

Є. В. ГОРЛОВ,

*аспірант Класичного приватного університету,
викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки
факультету підготовки фахівців міліції громадської безпеки,
Кіровоградського юридичного інституту
Харківського національного університету внутрішніх справ*

ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ТЕРМІНА «ПРОСТУПОК» У СФЕРІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Досліджено проблему визначення терміна «проступок» у сфері господарської діяльності.

Економічна безпека будь-якої держави є складовою частиною загальної системи національної безпеки і становить основу для функціонування інших елементів, що входять до її структури. У наш час у зв'язку з радикальними реформами економічна ситуація в Україні має досить мінливий та нестійкий характер.

Світовий досвід підтверджує, що однією з вагомих небезпек для функціонування економіки держави є саме злочини у сфері господарської діяльності. Зазначимо, що в Україні, після здобуття незалежності й активного реформування економіки, кількість таких злочинів суттєво зростає. Як відомо, основними